Suurten kaupunkien tartuntatautilääkärien kannanotto hallituksen esitykseen sairasvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta

HE 242/2021 vp (eduskunta.fi)

Hallitus on tehnyt nopeaan tahtiin eduskunnalle esityksen, että Covid-19-tartunnan johdosta myönnettävää tartuntatautipäivärahaa varten tarvittava lääkärinlausunto voitaisiin jatkossa tehdä myös muun kuin kunnan tai sairaanhoitopiirin virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin toimesta. Katsomme, että esityksessä on perustavanlaatuisia ongelmia.

Tartuntatautipäiväraha nähdään esityksessä nimenomaisesti etuutena, jonka myöntämistä on Covid-19-epidemiassa syytä jatkaa. Perusteluna tälle esitetään sitä, että koronatartunnan saaneet motivoituvat pysymään eristyksissä tartuttavuutensa ajan. Kuitenkin tässä epidemiavaiheessa, kun tartunnat leviävät laajalti, on tiukan eristäytymisen merkitys oireettomana kyseenalainen. On ymmärrettävää, että sekä työntekijät että työnantajat ovat haluttomia luopumaan pandemian aikana hyväksi todetusta tartuntatautipäivärahakäytännöstä, koska siitä on usein taloudellista etua eristykseen määrätylle työntekijälle, ja työnantajan sijasta kustannukset ohjautuvat Kelan maksettavaksi. Tartuntatautipäivärahaa ei pitäisi kuitenkaan käsitellä saavutettuna etuna: se on tartuntatautilain tarjoama keino epidemian hallinnassa tarvittavien yksilön vapauteen kohdistuvien rajoitusten eli eristyksen ja karanteenin aiheuttamien ansionmenetysten kompensoimiseksi henkilöille tai alle 16-vuotiaan huoltajalle. Eristyksen merkityksen väistyttyä epidemian hallinnan työkaluna on pystyttävä luopumaan myös tartuntatautipäivärahakäytännöstä.

Tartuntatautipäivärahan myöntämisen lähtökohta olisi luotettavasti todennettu Covid-19-tartunta ja lääkärin arvio työstä poissaolon tarpeesta. Tämä on esityksen suurin ongelma. Covid-19-epidemian kiihdyttyä ja muutettua luonnettaan Omikron-muunnoksen myötä on koronavirustestaamisen merkitys huomattavasti vähentynyt. Oireettomien ja lieväoireisten henkilöiden testaaminen ei ole enää lääketieteellisesti perusteltua. Ennen testausindikaatioiden kaventamista testiin pääseminen ruuhkautui niin, että niiden, joiden on lääketieteellisin indikaation ehdottomasti päästävä testiin, oli vaikeaa tai mahdotonta saada aikaa nopeasti. Testiin hakeutuvat myös ruuhkauttivat perusterveydenhuollon palvelukanavia niin, että yhteyden saaminen terveydenhuoltoon mistä tahansa syystä vaikeutui paikoin huomattavasti. Mikäli testaamisessa joudutaan taloudellisten etuuksien myöntämisen nimissä palaamaan hyvin laajaan testaamiseen, ruuhkaantuu näytteenotto ja muu perusterveydenhuollon tavoitettavuus uudelleen. Lääketieteellisesti katsoen merkityksettömän testaamisen kustannukset ovat kunnalle merkittävät. Kuitenkin testausviiveiden ja pidentyvän vastausviiveen seurauksena myönnettäväksi jäisi lopulta ehkä yksi tai kaksi päivää, joiden ajalta tartuntatautipäivärahaa myönnettäisiin, jos päivärahaa myönnetään positiivisesta testituloksesta alkaen.

Hallituksen esitys ilmeisesti lähtee siitä, että tartuntatautipäivärahaan tarvittava testaaminen ja lääkärin arviot suuntautuvat työterveyshuoltoon. On kuitenkin hyvin paljon työnantajia ja työntekijöitä, joilla ei ole toimintaa mahdollistavaa yksityistä työterveyshuoltoa, vaan merkittävä osa työstä ajautuisi kuntien terveyspalveluille. Kunnissa valtaosan lyhyistä sairauspoissaolotodistuksista kirjoittavat hoitajat. Esityksessä tartuntatautipäivärahan edellytyksenä olevan luotettavasti todetun Covid-19-tartunnan ja siihen liittyvän suosituksen olla pois ansiotyöstä toteaisi lääkäri. Tämä merkitsisi nykyisessä epidemiatilanteessa merkittävää todistustaakan siirtoa hoitajilta lääkäreille ja sillä olisi väistämättä vaikutuksia lääkäreiden vastaanottoaikojen saatavuuteen.

Paitsi testaamisen ruuhkaantumista, lääkärin arvioon perustuvan tartuntatautipäivärahan myöntäminen aiheuttaisi kunnassa vastaanottopalveluiden ruuhkaantumista tilanteessa, kun kiireetöntä hoitoa on jouduttu monissa kunnissa keskeyttämään. Jo nyt Covid-19-pandemian aiheuttama hoitovelka on massiivinen. Sitä pitää päästä purkamaan mahdollisimman nopeasti, eikä kuormittaa terveydenhuoltoa uusilla, lääketieteellisesti turhilla velvoitteilla.

Esityksessä mainitaan tartuntatautipäivärahaa myönnettävän myös takautuvasti vuoden 2022 alusta. Paitsi että tämä edelleen ruuhkauttaa vastaanottotoimintaa, se myös asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöt, jotka ovat olleet lievien hengitystieinfektio-oireiden vuoksi pois työstä ilman testaamista sairauslomalla tai työnantajan luvalla, niin kuin on järkevää.

08.02.2022
Tartuntatautivastuulääkärit

Jarkko Huusko	Oulu
Sanna Isosomppi	Helsinki
Jutta Peltoniemi	Turku
Vilma Puustjärvi	Espoo
Sirpa Räsänen	Tampere
Raija Savolainen	Kuopio
Kirsi Valtonen	Vantaa